

РОЗВЕДЕННЯ ТА СЕЛЕКЦІЯ ТВАРИН: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

УДК 636.2.034.082.25:002.8

МЕТОДОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ЛІНІЇ СТІХА 430 УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

М.Я. Єфіменко, член-кореспондент, д.с.-г.н., Інститут розведення і генетики тварин НААН
Г.С. Коваленко, к.с.-г.н., Інститут розведення і генетики тварин НААН
О.Д. Бірюкова, к.с.-г.н., Інститут розведення і генетики тварин НААН
Б.Є. Подооба, д.с.-г.н., Інститут розведення і генетики тварин НААН

Визначено шляхи розвитку генеалогічної структури української чорно-рябої молочної породи. Викладено методичні підходи до створення лінії Стіха 430.

1. Постановка проблеми

В Україні за роки незалежності створені і апробовані, як селекційні досягнення 4 молочні породи великої рогатої худоби: українські молочні чорно-ряба, червоно-ряба, червона і бура. Впродовж останнього десятиріччя спостерігається зменшення кількості бугаїв (сперми) молочних порід вітчизняних ліній. Це зумовлено цілим рядом причин, основною з яких є та, що корови-рекордистки не використовуються за своїм головним призначенням. Вирощених від них бугайців не поставляють на племпідприємства, а після відгодівлі здають на м'ясо. Тому у породотворному процесі створених українських порід є проблемним питанням продовження розширення та створення раціональної генеалогічної структури шляхом виведення нових заводських ліній.

Вже нині затримується одержання бугай-лідерів, продовжувачів ліній, гілок, лінійних бугаїв.

2. Аналіз останніх досліджень

Станом на 1.01.2012 року в українській чорно-рябій молочній породі залишилося у вітчизняних лініях: Борда 3381246 – три бугаї (син і два онуки), Алема 5113607 – один син і Астронавта М. 1696981 – один онук [3].

Тому невикористання тварин УЧР племінного призначення у селекційному процесі (корів-матерів для одержання бугайців) ставить під загрозу існування селекційні надбаня нашої держави.

Необхідно терміново зробити закладку нових заводських ліній в українській чорно-рябій молочній породі. Так, нині можуть претендувати на родоначальників бугаї із ліній С.С.Судіна КЧП-735 (Стіх 430 і Сигнал 560); М.Монтфреча КЧП-540 (Індик 554 і Желанний 1060); Ельбруса КГФ-10 (Лувр 7112 і Ідеал 4322); Астронавта М. КЧП-749 (Малий 6083/83); Борда 3381246 (Зеніт 618) і Алема 5113607 (Лак 539).

За даними [7] спостерігається звуження генотипу молочних порід та відсутність системи контролю інбридингу.

3. Постановка завдання

Основною метою створення нової заводської лінії Стіха 430 української чорно-рябої молочної породи є одержання високопродуктивних тварин з надоями 6-8 тисяч кг молока за рік жирністю 3,7-3,8% і вмістом білка 3,2-3,3% при витратах на виробництво 1 кг молока не більше 0,95 кормових одиниць.

Тобто необхідність створення нової лінії Стіха 430 в українській чорно-рябій молочній породі є актуальним для розширення та удосконалення її генеалогічної структури.

4. Вихідний матеріал, методика та умови досліджень

В основу створення лінії Стіха 430 взяті методичні розробки, що запропоновані професорами Кравченком М.А. [4] і Ейснером Ф.Ф. [1].

5. Результати досліджень

Родоначальник створюваної лінії бугай Стіх 430 народився 15 грудня 1982 року. У своєму генотипі має 100% голштинської крові (схема). Одержаний у результаті кросу ліній І.С.Рефлексн 121004 (IV ряд) і П.Астронавта 1458744 (III ряд). У родоводі бугая Стіха 430 зустрічаються 4 родоначальники ліній, крім вищезазначених ще його батько С.С.Судін 1698624.5 (I ряд) і Р.Соврін 0198998 (IV ряд). Це свідчить про його високу племінну цінність.

Сперма Стіха 430 завезена на Україну із ЦСШО (м.Биково) Московської області. В результаті оцінки за потомством він має селекційний індекс +264 і розряд племінної цінності ПЗ (поліпшувач задовільно). У 59 дочок надій становив 8365 кг молока за вмісту жиру 3,86%. Перевага над ровесницями становила +444 кг молока і +14 кг молочного жиру.

Від бугая Стіха 430 було одержано 50 синів, які використовувалися на племпідприємствах України [5]. Про їх племінну цінність свідчать дані середньої молочної продуктивності їх матерів (табл.1)

Стіх 373820430/430
15.12.82 р., Г 100%, СІ+264
Д 59-8955-3,86-323, С 4 +444-0,04+14

1. Молочна продуктивність матерів синів

Чисельність матерів синів, голів	Молочна продуктивність матерів		
	надій, кг	жир, %	молочний жир, кг
50	9050	3,97	359,3

Від них були одержані масиви маточного поголів'я (до 150 тисяч) в різних регіонах України, і одержували товарну та племінну продукцію (молоко, м'ясо, племінний молодняк та ін.). Це свідчить про добрі адаптаційні властивості цих тварин. Тобто майбутня лінія має високий генетичний потенціал і зможе конкурувати у всіх зонах розведення української чорно-рябої молочної породи.

За даними Єфіменка М.Я., Коваленка Г.С., Бірюкової О.Д. [2] у ДПЗ «Плосківський» на маточному поголів'ї використовувались бугаї: родоначальник лінії С.С.Судін 5, 1698624 і два його сини Стіх 430 і Сигнал 560 (табл. 2). Встановлено, що від 116 дочок Стіха 430 було надоено 6319 кг молока з вмістом жиру 3,78%, що більше порівняно з дочками батька С.С.Судіна на +361 кг молока і +0,02% жиру.

2. Молочна продуктивність дочок родоначальника лінії С.С.Судіна 5, 1698624 і його синів

Кличка інв.№ бугая	n	Молочна продуктивність дочок	
		M±m	M±m
С.С.Судін 5, 1698624	123	5958±820	3,76±0,02
Сигнал 560	29	5612±170	3,73±0,06
Стіх 430	116	6319±105	3,78±0,02

Згідно «Програми селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003-2012 роки» у лінії С.С.Судіна 1698624 найбільше онуків (n=65) одержано через плідника Стіха 430 [6]. За лактуючими дочками-первістками оцінено 17 бугаїв, виявлено 10 поліпшувачів, серед яких перспективними є бугаї Ринг 5651 (+503 кг молока, +0,12% жиру), Валун

5851 (+329 і +0,03), Колдун 4827 (+318 і -0,01), Тренер 6064 (+286 кг молока і +0,06% жиру) та ряд інших.

Бугаї Стіх 430 тестований за групами крові і має імуногенетичну характеристику E'/G'FIV. У лінії С.С.Судіна 1698624 імуногенетичними маркерами бажаного спадкового матеріалу є алелі системи В родоначальника BOYD і В, а також алель V в системі F.

Генотип сина С.С.Судіна Стіха 430 маркується алелем E'. В цій гілці з маркерами бажаного спадкового матеріалу найбільш перспективні бугаї Ринг 5651, Валун 5851, Колдун 9827 і Тренер 6064. Від цих плідників доцільно відбрати племінних бугайців з маркерами родоначальника E і V.

Основні параметри відбору тварин для ведення селекційної роботи з лінією. На даному етапі створення лінії найбільш актуальним є збільшення кількості маточного поголів'я та одержання ремонтних бугайців. Удосконалення створюваної лінії буде здійснюватися згідно розроблених стандартів за селекційними ознаками (табл. 3).

3. Стандарти тварин за селекційними ознаками

Ознаки	Одиниці виміру	Показники
Тип будови тіла	балів	80 і >
Проміри тіла:		
висота в холці	см	135 і >
обхват грудей	см	196 і >
коса довжина тулуба	см	155 і >
Жива маса:		
1 лактація	кг	500 і >
2 лактація	кг	560 і >
3 лактація і старше	кг	600 і >
Надій:		
1 лактація	кг	4200 і >
2 лактація	кг	4700 і >
3 лактація і старше	кг	5500 і >
Жир	%	3,60 і >
Молочний жир	кг	151,2 і >
Білок	%	3,20 і >
Молочний білок	кг	134,4 і >
Форма вимені		ванно або чашоподібна
Інтенсивність молоковіддачі	кг/хв	1,61 і >
Індекс вимені	%	42-45
Продуктивне використання	лак.	4-5
Молочна продуктивність матерів для одержання ремонтних бугайців:		
надій	кг	8000 і >
жир	%	3,60 і >
молочний жир	кг	290 і >

Робота буде спрямована на одержання тварин з міцною конституцією та характерною для молочного типу худоби будовою тіла, а також кількості і якості молока.

Основні напрямки роботи з лінією. Одержання високопродуктивних тварин нової заводської лінії Стіха 430 української чорно-рябої молочної породи проводиться шляхом внутрілінійного розведення і міжлінійних кросів (враховуючи нинішню ситуацію з генеалогічною структурою породи).

Для одержання ремонтних бугайців у базових господарствах створена група матерів бугайців у кількості 250 голів (табл. 4). Молочна продуктивність корів-матерів для одержання продовжувачів створюваної лінії буде складати 8000 і більше кг молока і 3,70% жиру за 305 днів лактації.

4. Базові господарства для одержання ремонтних бугайців

Господарство	Кількість корів-матерів для одержання бугайців
ПрАТ «ПЗ «Агро-Реґіон»	50
ДСП «Чайка» філія «Дударків»	40
ДСП «Чайка» філія «Лісне»	15
ВАТ «Терезине»	15
ПЗ «Плосківський»	9
ПП «Горизонт»	7
СВК АФ «Матюші»	8
СВК «АФ «Перемога»	7
ПОСП «Дніпро»	9
Разом	160

Одночасно буде проведено цілий ряд «за-мовних» парувань для одержання лінійних

бугайців, планується інбридинг у ступені III-II на Стіха 430, а також класичний (помірний) у ступені IV-III на батька бугая С.С.Судіна 1698624. Це дасть можливість у наступних поколіннях проводити внутрілінійний підбір з ротацією гілок створеної лінії.

Результати випробування бугая Стіха 430 і його синів за якістю потомства дають підстави затвердити його як родоначальника нової лінії української чорно-рябої молочної породи. Нині на племпідприємствах України використовується сперма 8 синів. Залучення вищеназваних племпідприємств для створення цієї лінії буде сприяти розширенню маточного поголів'я, створенню більшої селекційної групи корів-матерів та одержанню від них продовжувачів лінії.

Висновки

Одержані дані вказують на необхідність виділення, як родоначальника, нової лінії Стіха 430.

Створювана лінія Стіха 430 має високий генетичний потенціал молочної продуктивності.

Ця лінія рекомендується для використання в господарствах різних форм власності, які розводять українську чорно-рябу молочну породу.

Перспективи подальших досліджень

Перспективними є подальші дослідження у напрямку удосконалення генеалогічної структури та створення нових внутріпородних формувань в українській чорно-рябій молочній породі.

Список використаної літератури:

1. Ейснер Ф.Ф. Довідник з племінної справи / Ф.Ф.Ейснер. – К.: Урожай, 1972. – 272 с.
2. Єфіменко М.Я. Перспективи розвитку генеалогічної структури української чорно-рябої молочної породи / М.Я.Єфіменко, Г.С.Коваленко, О.Д.Бірюкова // Тваринництво України. – 2002. - №12. – С. 35-36.
3. Каталог бугаїв молочних та молочно-м'ясних порід, допущених для відтворення маточного поголів'я в 2011 році / Колектив авторів за редакцією О.В.Білоуса. – К.; 2011.- 137 с.
4. Кравченко Н.А. Разведение сельскохозяйственных животных / Н.А.Кравченко. – М.: Колос, 1973. – 485 с.
5. Кругляк А.П. Генотип голштинского скота в Украине / А.П.Кругляк, В.П.Буркат, Х.В.Хаврук, Л.С.Кругляк, М.В.Зубец. – К.: Урожай, 1994.- 387 с.
6. Програма селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003-2012 роки / Колектив авторів.- К., 2003.-83 с.
7. Коваленко Г.С. Сучасний стан розведення за лініями в українській чорно-рябій молочній породі / Г.С.Коваленко, О.Д.Бірюкова // Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука, 2005. Вип 38. – с. 152-158.

Определены пути развития генеалогической структуры украинской черно-пестрой молочной породы. Изложены методические подходы по созданию линии Стиха 430 украинской черно-пестрой молочной породы.

In this article the creation methods of Stih 430 line of Ukrainian black and white dairy breed are expounded.

Дата надходження в редакцію: 2.10.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Л.М. Хмельничий